

NOTAT

23. januar 2024
2023-16179

Bilag 1. Idebeskrivelse til Klyngeprogram 2025-2028

Formål

Bestyrelsen skal tage stilling til Klyngeprogram 2025-2028.

1. Strategisk ophæng

Indsatsen bidrager til strategiens mål om at fremme styrkepositioner og understøtte virksomhedernes omstilling ved at øge antallet af innovative SMV'er. Innovation – udvikling af nye teknologier, processer, produkter og services – er en vigtig kilde til øget produktivitet og derfor en afgørende faktor i at styrke konkurrenceevnen, ligesom det bidrager til at løse samfundsmæssige udfordringer som grøn omstilling og ressourceknaphed. Annonceringen fortsætter det fælles klyngeprogram med Uddannelses- og Forskningsministeriet (UFM) og følger op på alle fire udviklingsspor i strategien: Strategisk partnerskab med privat forankring, kerneopgave og virkemidler, målgruppe og tilgængelighed samt klyngernes rolle. Centralt heri står kerneopgaven om at fremme samarbejde om innovation i SMV'er inden for de 14 udpegede erhvervs- og teknologiområder.

ERHVERVSSTYRELSEN

Vejlsøvej 29
8600 Silkeborg

Tlf. 35 29 17 00
CVR-nr 10 15 08 17
E-post deb@erst.dk
www.erst.dk

ERHVERVS MINISTERIET

Erhvervs- og teknologiområder udpeget i bestyrelsens strategi

• <i>Animation, spil og film</i>• <i>Avanceret produktion</i>• <i>Byggeri og anlæg</i>• <i>Design, mode og møbler</i>• <i>Digitale teknologier</i>• <i>Energiteknologi</i>• <i>Finans og fintech</i>	• <i>Forsvar, rum og sikkerhed</i>• <i>Fødevarer og bioressourcer</i>• <i>Life science og velfærdsteknologi</i>• <i>Logistisk og maritim teknologi</i>• <i>Lydteknologi</i>• <i>Robot- og droneteknologi</i>• <i>Vand- og miljøteknologi</i>

2. Forventede resultater og effekter

De konsoliderede klynger vurderes at være godt i gang med kerneopgaven, idet deltagervirksomhederne generelt er tilfredse med udbuddet af tjenester og deres udbytte af dem i form af konkret innovation. Da det endnu er for tidligt at effekt-måle klyngeindsatsen i form af deltagende virksomheders meromsætning, base-res forventningerne til resultater og effekter på data fra sammenlignelige EU-projekter og om klyngeindsatsen 2021-2022. Forventningerne er opstillet med udgangspunkt i, at klyngeindsatsen som minimum leverer samme niveauer frem-over. Der vil være yderligere beslægtede resultater og effekter forbundet med investeringer fra andre kilder, herunder UFM. For yderligere data på klyngernes performance hidtil henvises til appendiks 6.1.a.

Målsætninger	Indsatsens bidrag til bestyrelsens målsætninger
Understøtte virksomhedernes omstilling	60 pct. af de deltagende SMV'er forventer en positiv produktivitetseffekt
Fremme danske styrkepositioner	Op til 7 pct. vækst i omsætning hos virksomheder to år efter deltagelse i innovationssamarbejder. Op til 2.800 virksomheder deltager i innovationsfremmende kollektive aktiviteter såsom netværk. Via det samlede klyngeprogram forventes berøring med cirka 20.000 virksomheder. Op til 600 virksomheder udvikler nye koncepter. Ca. 150 mio. kr. private investeringer.
Forenkle fremtidens erhvervsfremme	Mindst 75 pct. af deltagende virksomheder er tilfredse med indsatsen. Mindst 75 pct. af deltagende virksomheder oplever det enkelt at deltage i indsatsen. Højst én klyngeorganisation pr. erhvervs- og teknologiområde.
Tilbyde indsatser for hele landet	Balanceret deltagelse svarende til SMV'ernes geografiske fordeling i Danmark.

3. Bestyrelsens strategiske rum

3.1 Oplæg til indhold og målgruppe

I Investeringsplan 2024 har bestyrelsen afsat 360 mio. kr. til klyngeindsatsen fordelt med 260 mio. kr. decentrale erhvervsfremmemidler (DEM) og 100 mio. kr. regionalfondsmidler til innovation.

Det foreslås, at bestyrelsen udmønter disse i to bevillingstyper:

- En *innovationsbevilling* med fokus på konkrete innovationssamarbejder (230 mio. kr.).
- en *basisbevilling* med fokus på klyngernes drift og forudsætningsskabende aktiviteter (130 mio. kr.).

Formålet er at balancere hensynene til dels at finansiere konkret innovation i SMV'er og dels at understøtte klyngernes økonomi generelt. Desuden afspejles hensynet til sammenhæng med midlerne fra Uddannelses- og Forskningsministeriet, der eksklusivt fokuserer på spredning af akademisk viden fra videninstitutioner til SMV'er.

Innovationsbevillingen understøtter SMV'er i at indgå i innovationssamarbejder. Denne bevilling følger op på strategiens udviklingsspor om kerneopgave og virkemidler via støtte til konkrete innovationssamarbejder med en eller flere SMV'er som omdrejningspunkt. Formålet er at tilføre viden eller ressourcer til SMV'er, så de understøttes i at udvikle eller indføre ny innovation i form af et nyt produkt, en ny løsning, et nyt koncept samt markedsførings- eller procesinnovation, jf. OECD's definition af innovation. Af regionalfondsprogrammet og strategien følger, at SMV'er skal samarbejde med andre om innovation, at typen af resultater i tabellen under afsnit 2 defineres som anført, og at målgruppen er SMV'er med innovationspotentiale, der kan realiseres i samarbejde med andre.

Basisbevillingen har til formål at styrke klyngernes mulighed for at agere effektivt som klynge, herunder drift og gennemførelse af såkaldt forudsætningsskabende aktiviteter (fx faglige arrangementer, opdyrkning af samarbejde med

nationale og internationale samarbejdspartnere, rekruttering af medlemmer mv.). Basisbevillingen skal fremme klyngernes økonomiske bæredygtighed og reducere deres økonomiske incitament og behov for at agere på kanten eller uden for kernopgaven, fx ved at byde ind på annonceringer og opgaver, som ikke er relateret til at fremme samarbejdsbaseret innovation. Denne form for støtte skal ydes inden for rammerne af statsstøttereglerne for driftsstøtte til klyngeorganisationer¹.

Statsstøtte til drift mv.

Gruppefritagelsesforordningen artikel 27

Ifølge EU-reglerne kan driftsstøtten under gruppefritagelsesforordningen (art. 27) omfatte udgifter direkte relateret til:

- Aktivisering af klyngen med henblik på at fremme samarbejde, informationsudveksling og tilrådighedsstillelse eller formidling af specialiserede og tilpassede erhvervsstøttetjenester.
- Markedsføring af klyngen med henblik på at øge andelen af nye virksomheder eller organisationer i klyngen og at øge klyngens synlighed.
- Forvaltning af klyngens faciliteter, organisering af uddannelsesprogrammer, workshops og konferencer til støtte for vidensdeling og netværk og grænseoverskridende samarbejde.

Det følger af den særlige statsstøttehjemmel, at det offentlige kan yde driftsstøtte i op til maksimalt 10 år, maksimalt 75 mio. kr. i støtte og til højst 50 pct. offentlig støtte. De øvrige 50 pct. skal tilvejebringes via private kontante midler, fx private kontingentmidler, bidrag fra private fonde mv., og ved at virksomheder betaler markedsprisen for deltagelse i de støttede aktiviteter.

De minimis

Under dette regelsæt kan en klynge modtage op til ca. 2,2 mio. kr. (over tre regnskabsår) med en støtteprocent på op til 100 pct. Det forudsætter, at klyngerne kan og vil anvende de minimis-vilkår på disse bevillinger.

Kombinationen af de to statsstøtteløsninger implementeres ved, at bl.a. følgende kan støttes:

- Faglige arrangementer, events, netværk o.l.
- Driftsudgifter i klyngen, fx betjening af klyngens egen bestyrelse, generalforsamling, advisory/innovation boards mv., relevant intern kompetenceudvikling af medarbejdere, lønudgifter til markedsføring af klyngen, husleje mv.
- Rekruttering og fastholdelse af medlemmer i klyngen.
- Dialog med eksisterende og potentielle nationale og internationale samarbejdspartnere.

¹ Sekretariatet er i løbende dialog med klyngerne m.fl. mhp. at afsøge de statsstøttømæssige rammer, herunder særligt for aktiviteter som fremadrettet tænkes omfattet af basisbevillingen. Der har ligeledes været dialog med Erhvervsministeriets statsstøttesekretariat og Europa-Kommissionen om rammerne. Sekretariatet vil fortsætte denne afsøgning og dialog i 2024, herunder bl.a. af mulighederne for at anvende SGEI-reglerne. Hvis der viser sig bedre muligheder, vender sekretariatet tilbage til bestyrelsen.

Givet hensyn til fleksibilitet, understøttelse af klyngernes økonomiske fundament og bred SMV-relevans af driftsstøtten foreslås det at udnytte såvel gruppefritagelsesforordningens artikel 27 og de minimis-forordningen, så følgende lægges til grund for basisbevillingen:

- Fuld udnyttelse af statsstøttereglerne rammer for offentlig støtte til drift, så støtteprocenten ligger mellem 50 og 100 pct., hvor 100 pct. kun kan opnås ved støtte på 2,2 mio. kr. eller mindre.
- Støtte *basale* udgiftstyper vedrørende husleje, IT-systemer og licenser, udgifter til revision af årsregnskab, generel administration og ledelse samt interne HR-lønudgifter, der i dag ikke støttes direkte fra offentlig side. Disse kan højst udgøre 30 pct. af budgettet for den samlede basisbevilling per klynge, mens de resterende 70 pct. af hver basisbevilling skal anvendes til mere virksomhedsrettede aktiviteter, herunder faglige arrangementer, events, netværk mv. Udgiftstyperne husleje, årsregnskabsrevision mv støttes normalt indirekte som overhead, så det kræver bestyrelsens godkendelse at fravige dette².

Det tilstræbes at undgå unødigt påvirkning af velfungerende private markeder, herunder bl.a. rådgivermarkedet og brancheforeninger m.fl., bl.a. via vurderingskriterierne for basismidlerne. Det monitoreres løbende i bevillingsperioden via løbende redegørelse og data fra klyngerne.

3.2 Oplæg til udvælgelse af ansøgninger

Krav til ansøgninger

Oversigt over krav
<p>Krav til økonomi</p> <p>For <i>innovationsbevillingerne</i> på 230 mio. kr. foreslås op til 70 pct. i støtte på tværs af EU-og DEM-finansieringen. Det fortsætter vilkårene fra den aktuelle klyngeindsats og afspejler et hensyn til at balancere privat engagement og opbakning til indsatsen uden uforholdsmæssigt store administrative byrder for deltagende SMV'er. Niveaulet er desuden fastlagt ud fra hensyn til deltagelse af videninstitutioner, som forudsætter en høj støtteprocent. Bestyrelsen kan øge eller sænke støtteprocenten. Øges den, koncentrerer støtten til færre SMV'er, men det bliver enklere at administrere for klyngerne og deltage for SMV'erne. Sænkes den, styrkes fokus på privat engagement, men indsatsen gøres administrativt vanskeligere for klynger og SMV'er og potentielt med færre videninstitutioner.</p> <p><i>Basisbevillingerne</i> på 130 mio. kr. til driftsstøtte skal bl.a. understøtte klyngernes økonomi og øge det private erhvervslivs engagement i klyngernes kerneopgave. Det skal bl.a. ske ved, at klyngerne modtager støtte til medlemshvervning og -betjening samt til at udvikle kvaliteten i sit værditilbud og ad den vej øge private aktørers villighed til at blive betalende medlemmer. Det fremmer en mere selv bærende forretningsmodel for klyngernes drift.</p> <p>Driftsstøtte til klynger indebærer dog samtidig en risiko for, at støtten påvirker velfungerende private markeder på utilsigtet vis, herunder det private rådgivermarked, samt ydelser udbudt af bl.a. brancheorganisationer mv. Det kan fx dreje sig om tematiske inspirationsnetværk fokuseret på ny teknologi. Dette foreslås håndteret bl.a. via vurderingskriterier, der sikrer komplementaritet i aktivitetsudbuddet, frem for konkurrence og overlap, samt en begrænsning på andelen af bevillingen der kan gå til bl.a. husleje og IT.</p>

² Jf. Bekendtgørelse nr. 1358 af 26/09/2022 om administration af de decentrale erhvervsfremmemidler fra Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse §1, stk. 2, 2. pkt. med henvisning til udgiftstyperne i §15, stk. 2.

For *både innovations- og basisbevillingen* foreslår sekretariatet følgende:br

- Udover den afsatte ramme kan der ekstraordinært afsættes op til 15 pct. yderligere, som kan tilføres, hvis der fx indkommer særligt mange kvalificerede ansøgninger, og der ansøges for mere end afsat. Bestyrelsen beslutter evt. brug heraf ved behandling af ansøgninger.
- Samlet loft på 10 pct. af de udbudte midler for, hvor meget hver klynge kan søge i begge puljer. Det svarer til en maksimal investering årligt pr. klynge på 2,32 mio. kr. i basismidler og 5,75 mio. kr. til konkret innovation. Loftet afspejler hensyn til at balancere størrelsen af bevillingerne på tværs af op til 14 klynger. Bestyrelsen kan fravælge eller justere loftet. Et højere loft muliggør større spredning i bevillingsstørrelser, mens et lavere giver mere jævn fordeling af midlerne. Uden loft kan der opstå en situation, hvor der ikke er midler til alle kvalificerende ansøgninger.

For *innovationsbevillingen* foreslås ud fra hensynet til at opretholde landsdækkende klyngeindsatser på den administrativt set enkleste måde, at EU-midlerne udbydes med en fast defineret Sjællands-andel (såkaldt ”pro rata”). Andelen foreslås at udgøre 16 pct., hvilket klyngerne vil skulle ansøge ud fra.

Det er 7 procentpoint mere end for tilsvarende EU-midler i klyngeindsatsen 2022-23. Det nye klyngeprogram vil dermed øge sit fokus på Region Sjælland ift. tidligere klyngeindsats. Det vil dog fortsat udgøre en forholdsmæssigt set mindre andel af de indsatser, der udmønter EU-øremærkningen på 31,5 pct. Det betyder, at bestyrelsen senere vil skulle udmønte relativt set flere EU-midler til innovation i Region Sjælland via andre indsatser. Bestyrelsen kan beslutte en højere Sjællands-andel for EU-midlerne i det nye klyngeprogram. Der vurderes dog at være risiko for, at midlerne koncentrerer om så relativt få sjællandske SMV’er, at det vil ske på bekostning af kvalitet og resultater.

Krav til geografi

Ifølge bestyrelsens strategi skal Klyngeprogrammet være en landsdækkende indsats. Det indebærer, at indsatsen skal være tilgængelig for og rumme værditilbud til målgruppen af SMV’er i hele landet. Det er klyngernes opgave at gøre dette på en effektiv, overskuelig og relevant måde i samspil med andre offentlige og private aktører under hensyntagen til det private marked, virksomhedernes behov og geografiske fordeling samt klyngernes egen økonomiske bæredygtighed.

Krav til potentielle ansøgere

Der skal være åben konkurrence om at blive udpeget som klyngeorganisation inden for hvert erhvervs- og teknologiområde. I forlængelse af lov om erhvervsfremme skal der stilles krav om, at ansøger skal udpeges som klynge af uddannelses- og forskningsministeren for at kunne komme i betragtning til klyngemidler fra bestyrelsen. UFM forventes at stille følgende minimumskrav:

- Ansøger skal være en privat, selvstændig juridisk enhed med eget CVR-nummer, der arbejder på et almennyttigt grundlag, eller alternativt godtgøre, at denne er etableret som sådan senest ved indgangen til 2025.
- Ansøger skal have en gyldig guldcertificering iht. European Cluster Excellence Initiative (ECEI) eller alternativt fremlægge en forpligtende plan ved indgangen til 2025 for at opnå dette snarest muligt.

Kravene viderefører nuværende rammer for klynger vedrørende etableringsgrundlag og certificering. UFM’s udpegningsproces ventes også at indeholde opfordringer til klyngernes bestyrelser om at sikre, at de væsentligste interessenter og aktører er involveret i hver klynge. Det indebærer bl.a., at videninstitutioner og erhvervsliv er repræsenteret på øverste ledende niveau, at flertallet er virksomhedsrepræsentanter, og at formænd repræsenterer virksomheder. Bestyrelsen kan ikke fravælge disse krav, men evt. anbefale justeringer og opstille yderligere krav. Af hensyn til enkelthed og fleksibilitet for klyngerne indstilles det ikke.

Krav til projektperiode

Projektperioden for Klyngeprogram 2025-2028 er fra d. 1. januar 2025 til og med d. 31. december 2028 svarende til klyngernes udpegningsperiode.

Kriterier til at vurdere ansøgninger

Nedenfor præsenteres vurderingskriterierne for de to bevillingstyper. I begge tilfælde gælder, at en ansøger både skal opnå min. 65 pct. af de mulige point samlet set og min. 50 pct. af de mulige point på hvert kriterium for at komme i betragtning til støtte. Bestyrelsen kan justere indholdet af kriterierne og deres vægtning.

Vurderingskriterier for innovationsbevilling	Vægt
Resultater og effekter	50 pct.
Der lægges vægt på:	
<ul style="list-style-type: none"> - Resultater og effekters omfang og relevans for annonceringens formål i form af antal gennemførte konkrete innovationssamarbejder, der resulterer i koncepter til nye produkter eller løsninger, indført produkt-, -proces, -markedsførings eller organisationsinnovation. - De ansøgte aktiviteters effektkæde og forudsætninger, herunder sandsynlighed for succes, fx ansøgers tilgang til at identificere og prioritere erhvervs- og teknologiområdets potentialer og udfordringer mhp. at sammensætte effektskabende innovationssamarbejder. - De ansøgte aktiviteters omkostningseffektivitet. 	
Fremme danske styrkepositioner	20 pct.
Der lægges vægt på:	
<ul style="list-style-type: none"> - At de ansøgte aktiviteter afspejler relevante strategiske prioriteringer for erhvervs- og teknologiområdet og dermed indfrier dets innovationspotentiale, jf. bestyrelsens strategi, øvrige relevante strategier mv. - Tværgående aktiviteter og indsatsområder i samarbejde med andre klyngeorganisationer, som går på tværs af flere erhvervs- og teknologiområder og egner sig til at udnytte nye kommercielle muligheder på tværs af typiske branche- og sektorskel. - Internationaliseringsaktiviteter, som fremmer danske SMV'ers adgang til viden, teknologi, samarbejdspartnere og finansiering uden for Danmarks grænser med henblik på relevant innovation. 	
Målgruppe og tilgængelighed	15 pct.
Der lægges vægt på:	
<ul style="list-style-type: none"> - En klar og underbygget plan for at engagere en relevant deltagerkreds af virksomheder fra målgruppen, herunder at de ansøgte aktiviteter tilrettelægges administrativt enkelt set fra et brugerperspektiv. - En underbygget beskrivelse af, hvordan de støttede aktiviteter gøres tilgængelig for relevante målgruppevirksomheder i hele landet under samtidig hensyntagen til klyngens økonomiske bæredygtighed. 	
Partnerskab og samarbejde	15 pct.
Der lægges vægt på:	
<ul style="list-style-type: none"> - At de ansøgte aktiviteter afspejler engagement og opbakning fra relevante aktører, herunder at partnerkreds og klyngebestyrelse rummer både SMV'er, store virksomheder, videninstitutioner, erhvervs- og brancheorganisationer og andre relevante aktører, og at disse effektivt inddrages i at tilrettelægge og gennemføre aktiviteterne. 	

Vurderingskriterier for basisbevilling	Vægt
Private økonomiske bidrag til driften	50 pct.
Der lægges vægt på: <ul style="list-style-type: none"> - At ansøger har en velbegrunder og anskueliggjort plan for at tilvejebringe private kontante bidrag til klyngens drift via private kontingentmidler, donationer og/eller tilskud til klyngens drift/egenkapital, inkl. baseline fra 2024 og konkrete årlige mål for 2025-2028. En del af planen er, at ansøger redegør for, hvordan driftsstøtten anvendes til at øge de private kontante bidrag til klyngens drift gennem aktiviteter inden for kerneopgaven, og hvordan midlerne tilvejebringes under hensyntagen til at undgå forvriddning af konkurrencen på velfungerende private markeder, herunder private rådgivere, brancheorganisationer m.fl. 	
Tiltrækning af øvrige ressourcer til klyngen og økosystemet	25 pct.
Der lægges vægt på: <ul style="list-style-type: none"> - At ansøger har en velbegrunder plan for i perioden 2025-2028 at tiltrække øvrige ressourcer, der skaber værdi for målgruppens innovation, fx adgang til faciliteter, ydelser mv., store virksomheder, eksperter og andre aktører, der bidrager med viden, erfaringer osv. pro bono for SMV'ernes skyld, som klyngen spiller en rolle i at mediere eller fremme adgangen til. - At ansøger sandsynliggør og/eller dokumenterer eksisterende konkrete ressourcer, ud over private økonomiske bidrag, der via klyngens virke vil indgå i understøtte kerneopgaven. 	
Engagement fra økosystemet i udvikling af klyngen	25 pct.
Der lægges vægt på: <ul style="list-style-type: none"> - At klyngen har engagement og opbakning fra relevante aktører, herunder at klyngens bestyrelse rummer både SMV'er, store virksomheder, videninstitutioner, erhvervs- og brancheorganisationer og andre relevante aktører, og at disse effektivt inddrages i at udvikle klyngen. - At ansøger har en plan for løbende at professionalisere bestyrelsesarbejdet og ledelsesprocesser med inspiration i anbefalingerne for god selskabsledelse, så bestyrelse og ledelse har de rette kompetencer til at omsætte SMV'ernes behov og potentialer til strategisk retning for klyngeindsatsen. 	

Metode til fordeling af midler

For både drifts- og innovationsbevillingen foreslås det, at midlerne fordeles til de ansøgninger, der lever op til minimumskravene, så det tildelte beløb er direkte proportionalt med ansøgningens vægtede pointscore og ansøgte beløb. Det understøtter et hensyn til, at ansøgningernes kvalitet er det styrende princip for at fordele midlerne, men at der samtidig tages hensyn til at understøtte en bred fordeling mellem klyngeindsatserne.

Kombineret med det foreslåede loft over højst tilladte beløb per ansøgning vurderes metoden at give en passende balance mellem at kunne imødekomme alle kvalificerede ansøgninger. Det beror på hensyn til bestyrelsens ønsker om både at have bredde i det samlede Klyngeprogram som afspejlet i valget om at udpege 14 erhvervs- og teknologiområder og samtidig vægte kvalitet i dybden i den enkelte klyngeindsats.

Alternativt kan bestyrelsen beslutte at indsætte et fast beløb, som alle ansøgere over minimumsgrænsen for acceptable ansøgninger vil modtage, fx i form af 2 mio. kr. fra hver bevillingstype. Dette vil dog indebære en mindre grad af sammenhæng mellem de ansøgte aktiviteterets kvalitet og de tildelte beløb. Det er også muligt alene at fordele fra toppen med fuld støtte iht. ansøgt beløb fra toppen og

nedefter baseret alene på pointscore, men det åbner også for et udfaldsrum, hvor der ikke er midler til at kunne imødekomme alle kvalificerede ansøgninger.

Ansøgere vurderet under minimumsgrænsen vil fortsat modtage afslag.

Endelig lægges op til, at bestyrelsen beslutter, at evt. uforpligtede basismidler, fx i tilfælde af underansøgning ift. udbudte ramme.

Videre proces

Det foreslås, at bestyrelsen beslutter, at den vil indgå i en fast strategisk dialog med klyngernes bestyrelser, og at den anmoder sekretariatet om at komme med oplæg til formen herfor i forbindelse med behandling af ansøgningerne.

Hvis bestyrelsen godkender idébeskrivelsen, vil en fælles annonceringstekst med UFM om Klyngeprogram 2025-2028 blive offentliggjort hurtigst muligt efter, at Overvågningsudvalget har godkendt vurderingskriterierne, og strategien er aftalt mellem bestyrelsen og ministeren. Annoncering sker efter indgåelse af strategiaftale mellem bestyrelsen og ministeren og koordineres med lanceringen af den nye strategi og UFM.